

Uzaktan Öğretimi Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Öğrenmek: “E-Eğitmen Sertifika Programı”

Learning Distance Teaching via Distance Learning: “E-Instructor Certificate Program”

Yasemin GÜLBAHAR, Erinç KARATAŞ
Ankara Üniversitesi Enformatik Bölümü, Ankara

Makalenin Geliş Tarihi: 25.02.2015

Yayına Kabul Tarihi: 08.11.2015

Özet

e-Öğrenme sürecinde kalite ve başarıyı arttırmak için, bu süreçlerde rol alabilecek ya da öğretim süreçlerini teknoloji ile desteklemek isteyen eğitimcilerin, teknoloji kullanımı konusunda güncel bilgi, beceri ve değerlerle donanmış olması gerekmektedir. Bu nedenle beklenen gelişim düzeyinin sağlanabilmesi amacıyla eğitimcilerle mesleki gelişim olanakları sunulmalıdır. Bu gerçekler ışığında uzaktan eğitim ya da geleneksel eğitim sürecinde teknolojiye yararlanmak isteyen eğitimciler için “e-Eğitmen Sertifika Programı” düzenlenmiştir. Bu araştırmanın amacı, e-Eğitmen sertifika programının beklentileri ne düzeyde karşıladığını ve ne düzeyde başarılı olduğunu belirlemektir. Programın değerlendirilebilmesi amacıyla tarama yöntemi kullanılmış, programa ilişkin görüşler açık uçlu soruların da yer aldığı bir anket aracılığı ile elde edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre eğitimcilerin, öğretim programı, öğretim içeriği, öğrenme-öğretme süreci ve e-Değerlendirmeye ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu olduğu ($\bar{X} \geq 4,4$) görülmektedir. Ancak öneriler doğrultusunda (uygulama, örnek ders sayısı, içerik, mesaj, çevrimiçi destek vb.) iyileştirme ve güncelleme yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: e-Eğitmen, e-Yeterlik, e-Öğrenme.

Abstract

For enhancement of quality and achievement in e-learning, instructors, who are possessing active roles in e-learning and wanting to support instructional processes with technology, have to be equipped with up-to-date information, skills and values for effective integration of technology into education. Therefore, in order to ensure the desired level of development, professional development opportunities should be provided to instructors. Under the light of these facts, for providing such an opportunity to instructors who want to take advantage of technology in distance education or traditional education, “e-Instructor Certificate Program” is organized. The purpose of this research study is to investigate to what extent the “e-Instructor Certificate Program” meet the expectations and successful. In accordance to evaluate the program, survey method is used, and opinions about the program have been obtained by means of a questionnaire including open-ended questions. According to results, instructors' opinions about curriculum, content, instruction process, and e-Evaluation ($\bar{X} \geq 4,4$) were found to be positive in general. Nevertheless, improvements and updating according to suggestions (tasks, samples, number of courses, content, messages, online support etc.) were recommended

Keywords: e-Instructor, e-Competency, e-Learning.

1. Giriş

e-Öğrenme ile ders işlemek, yüz yüze ders işlemekten çok daha farklıdır. Yüz yüze eğitim sürecinde öğretim ortamı sınıf ya da laboratuvar gibi somut mekânlar iken, e-Öğrenme sürecinde öğretim ortamı İnternet ve erişim teknolojilerini kapsayan dijital ve sanal ortamlardır. Yüz yüze eğitim sürecinde eğitmen, öğrencilerini gözlemleyebilme, tanıma ve yüz yüze iletişim kurma şansına sahipken, İnternet ortamında iletişim kurma ve bilgi paylaşımı sadece teknolojik araçlar ile sağlanabilmektedir (Gülbahar, 2012). Bu nedenle etkileşim farklı boyutlarda ele alınmakta ve sürecin en önemli bileşeni haline gelmektedir (Anderson, 2008). Öğretim sürecinin teknoloji desteği ile yürütüldüğü bu süreçte eğitmenlerin rolleri de farklılaşmakta, ayrıca eğitmenlerden teknolojiyi etkili kullanma, pedagojik bilgileri sanal ortamlara uyarlama ve içerdiği dijital ortama aktarma gibi farklı işlemleri yerine getirmeleri beklenmektedir (Hu & Potter, 2012). Bir eğitmen geleneksel öğretim yöntemi açısından çok deneyimli olsa bile, dersi teknoloji aracılığı ile işleyebilmesi için hem teknoloji bilgisine sahip olması hem de e-Öğrenme sürecinde deneyim kazanması çok önemlidir (Stephenson, 2001). Bu nedenle İnternet tabanlı teknolojiler aracılığı ile gerçekleşen öğretim süreçlerinde e-Eğitmenlerin rolü öğretim ortamını yönetmek ve öğrencileri yönlendirmek olarak değişmektedir. Alanyazında bu değişim; rehber (guide), moderatör (moderator) ve yönlendirici (facilitator) gibi farklı kavramlarla açıklanmaya çalışılmaktadır (Palloff & Pratt, 2001; Moore & Kearsley, 2005).

Bir e-Eğitmen ders öncesinde hangi hafta hangi konunun işleneceği, ne tür öğretim etkinlikleri ve işbirliğine dayalı çalışmalar yapılacağı, bu çalışmaların ödev ve projelerin hangi konularda olacağı, hangi ölçütlere göre değerlendirileceği, her bir etkinliğin nasıl notlandırılacağı, süreç boyunca uyulması gereken kurallar, içeriğin ne şekilde sunulacağı ve öğrencilerin nasıl çalışmaları gerektiği gibi detayları planlamak zorundadır (Gülbahar, 2012). Ders sürecinde ise sürekli gözlem yapması, olası sorunları gidermesi, öğrencilerin neler yaptıklarını incelemesi, gerektiğinde dönüt vermesi ve değerlendirme yapması istenirken neredeyse 7 gün 24 saat boyunca etkin olması beklenmektedir. Ders sonrasında ise öğrenci başarısını, dersin ne düzeyde etkili olduğunu, öğretim materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri ve değerlendirme yaklaşımlarının uygunluğunu değerlendirmesi ve gerektiğinde dersi güncellemesi gerekir. e-Öğrenme süreci öğrenci merkezli bir süreçtir ve e-Eğitmenin bu süreçte farklı rolleri vardır. Arends (2008) bu rolleri beş ana başlık altında incelemiştir: (1) Etkin öğretim ortamı yaşantısı, (2) Bilim ve sanat olarak öğretim, (3) Öğretimin niteliği, (4) Öğretimin niceliği ve (5) Aktif öğrenme ve öğretme. Tüm bu rollerin teknoloji ile desteklenmiş araçlar kullanılarak gerçekleştirilmesi için etkili bir e-Eğitmen farklı yeterliklere sahip olmalıdır.

e-Eğitmen Yeterlikleri: e-Yeterlikler

Görüldüğü üzere e-Eğitmenlerin farklı boyutlar açısından yeterliklere sahip olması beklenir. Bu yeterlikler Varvel (2006) tarafından (1) İdari Roller, (2) Bireysel Rol-

ler, (3) Teknolojik Roller, (4) Öğretim Tasarımı Roller, (5) Pedagojik Roller, (6) Değerlendirme Roller ve (7) Sosyal Roller olmak üzere yedi başlık altında özetlemiştir. Varvel (2006) öğretim sistemi, etik değerler ve yasal konuları “idari” boyut, bireysel nitelik ve özellikleri “bireysel” boyut, teknoloji kullanımına ilişkin bilgi ve becerileri “teknolojik” boyut, öğretim sürecinin bileşenlerine ve tasarımına ilişkin konuları “öğretim tasarımı” boyutu, öğretim sürecinin aşamaları, öğrenci özelliklerini dikkate alma gibi öğretim sanatına ilişkin konuları “pedagojik” boyut, öğrencinin öğrenme düzeylerinin ve becerilerinin değerlendirmesine ilişkin konuları “değerlendirme” ve son olarak süreç yönetimine ilişkin sosyal konuları “sosyal” boyut altında ele almıştır. UNESCO (2011) raporunda öğretmenlerin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) kullanımını konusunda yeterlikleri tanımlanmış, eğitimde BİT kullanımı, eğitim programı ve değerlendirme, pedagoji, BİT, organizasyon ve yönetim ile öğretmenlerin bireysel öğrenmeleri başlıkları altında ve teknoloji okur-yazarlığı, detaylı bilgi edinme ve bilgi oluşturma olmak üzere üç düzeyde incelenmiştir. Son maddeye ait son düzeyde “model öğrenci olarak öğretmen” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade öncelikle öğretmenlerin yeterli deneyimi kazanmaları ve sanal öğrenme ortamlarında öğrencilerine örnek olmalarının önemini vurgulamaktadır.

Bu çok boyutlu yapıda var olan deneyim, bilgi ve becerilerin farklı bir öğrenme ortamına uyarlanması gerekmektedir. Hatta bazen geleneksel ortamlara ilişkin deneyim, bilgi ve becerilerin dijital ortamlara uyarlanması mümkün olmamak, yeni teknik ve yaklaşımların geliştirilmesi gerekmektedir. e-Eğitmenlerin etkili bir öğretim süreci sunabilmeleri için gerekli bu yeterliklerin kazandırılması çok önemlidir. Aksi takdirde e-Öğrenme süreçleri başarısız olabilir ve uzaktan eğitime ilişkin olumsuz algıların oluşmasına yol açabilir. Bu gerçekler ışığında e-Eğitmenlere kazandırılması beklenen bilgi, beceri ve değerler konusunda çalışmalar yürütülmüş ve bir sertifika programı hazırlanmıştır. Sertifika programı hazırlanırken kurumsal düzeyde yapılan uzaktan eğitime ilişkin bir çalıştay sırasında öğretim elemanları tarafından belirtilen beklentiler ve çalıştay sonrası hazırlanan sonuç raporu da göz önüne alınmıştır.

e-Eğitmen Sertifika Programı

e-Öğrenme sürecinde kalite ve başarıyı arttırmak amacıyla, bu süreçlerde gelecekte rol alabilecek ya da öğretim süreçlerini teknoloji ile desteklemek isteyen öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusunda güncel bilgi, beceri ve değerlerle donanmaları sağlamak için düzenlenen bir sertifika programıdır. Program hazırlanırken, ulusal düzeyde örneği olmadığı görülmüş, uluslararası örnekler incelenerek ve beklentiler göz önünde bulundurularak içerik belirlenmiştir. Bu süreçte öncelikle “The Sloan-C Online Teaching Certificate” (<http://sloanconsortium.org/certificate>), Oxford Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi’nin verdiği “Effective Online Tutoring (Online)” (<http://www.conted.ox.ac.uk/courses/details.php?id=X990-1>), “Zurich E-Learning Certificate” (Volk & Keller, 2010) ve Wisconsin-Stout Üniversitesi bünyesinde yer alan “E-learning and Online Teaching Graduate Certificate” (<http://www.uwstout.edu/soe/profdev/elearningcertificate.cfm>) olmak üzere pek çok üniversite ve kurum tarafın-

dan verilen farklı ders ve sertifika programları incelenmiştir. Programların genel olarak pedagojik ve teknolojik konuları hem kuramsal hem de uygulamaları olarak ve e-Öğrenme yöntemi ile verdikleri görülmüştür.

e-Eğitmen Sertifika programı kapsamında, yaparak ve yaşayarak öğrenme yaklaşımı benimsenmiş, e-Öğrenme sürecine ilişkin hem kuramsal hem de uygulamalı etkinlikler tamamen uzaktan öğrenilebilecek şekilde tasarlanmıştır. e-Öğrenme sürecinde eğitmenlerin deneyimi çok önemli olduğu için, bu deneyim eğitmenlere farklı boyutlarda kazandırılmaya çalışılmaktadır. e-Eğitmen Sertifika programı yaklaşık üç ay içerisinde tamamlanmaktadır. Program, Öğretim Yönetim Sistemi (Moodle) kapsamında, sanal sınıf, forum, sohbet ve blog benzeri uygulamalar ile yürütülmekte, öğrencilerin katılabilecekleri tüm süreç ve etkinlikler eğitmenler ile gerçekleştirilmektedir. E-Öğrenme sürecinde ders verme olasılığı ve bilgisayar okur-yazarı olan tüm üniversite mezunları bu programa katılabilir. Sertifika almaya hak kazanan eğitmenlerin, kendi derslerine ait içeriğin tamamını kendileri geliştirmesi, e-öğrenme sürecinin tüm bileşenlerine ilişkin kapsamlı bilgi edinmesi, kendi dersini hem süreç hem de ürün olarak nasıl sürekli değerlendirmesi gerektiğini anlaması ve sanal ortamlara ilişkin farklı deneyimler kazanması beklenmektedir.

Öğretim süreci boyunca klasik ve alternatif yaklaşımların birlikte kullanıldığı bir değerlendirme süreci yaşanmaktadır. Bu süreçte elektronik olarak sergilenen tüm performans değerlendirilmekte, her bir ders kapsamında etkinliklerin her birinden 100 üzerinden en az 70 almak, öğretim etkinliklerine ise en az %70 oranında katılmış olmak başarı ölçütü olarak görülmektedir. Yapılan tüm etkinlikler aslında her bir katılımcının kendi e-Öğrenme dersini yapılandırması, öğretim tasarımını gerçekleştirme, içeriğini hazırlayabilmesini amaçlamaktadır. Bu süreçte katılımcılardan portfolyo yaklaşımına dayalı olarak her bir ürünü ayrı ayrı hazırlamaları istenmiş ve ortaya çıkan ürün proje olarak değerlendirilmiştir (Schneckenberg, 2010).

Öğretim etkinliklerini takip etmek ve görevleri zamanında bitirmek tamamen katılımcının sorumluluğundadır. Her dersten 100 üzerinden en az 70 puanlık bir performans sergileyen katılımcılar, sertifika almaya hak kazanmakta ve bu sertifika katılımcının, bilişim teknolojilerine dayalı olarak verilen eğitimler için deneyimli ve hazır olduğu anlamına gelmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, e-Eğitmenlerin farklı yeterliklere sahip olması gerektiği düşüncesinden hareket ile oluşturulan ve uygulanan bu e-Eğitmen sertifika programının e-yeterlikleri kazandırma sürecinde ne düzeyde başarılı olduğunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır.

2. Yöntem

Tarama yönteminin kullanıldığı bu durum çalışması kapsamında nitel ve nicel ve-

riler elde edilmiş, sertifika programının olabildiğince detaylı bir şekilde değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Katılımcılar

Sertifika programı kapsamında 2011-2012 eğitim-öğretim yılı süresince dört ayrı gruba eğitim verilmiştir. Bu gruba kayıt yaptıranlar; 1. Grup 43 kişi, 2. Grup 37 kişi, 3. Grup 21 kişi ve 4. Grup 107 kişi olmak üzere toplam 208 kişidir. Katılımcılardan 143 katılımcı sertifika almaya hak kazanarak programı bitirirken diğer katılımcılar çeşitli nedenlerle programa sürekli katılım sağlayamamışlardır. Sertifika programına sürekli katılım sağlayan 143 kişiden 56 kişi gönüllü olarak "e-Eğitmen Sertifika Programı Değerlendirme Anketi"ne yanıt vermişlerdir. Araştırmanın çalışma grubu anketi yanıtlayan 35 erkek ve 21 kadın olmak üzere 56 kişiden oluşmaktadır.

Araştırma Soruları

Sertifika programını değerlendirme amacıyla bu araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Katılımcıların;

1. öğretim programına
2. öğretim programının hedeflerine
3. öğretim içeriğine
4. öğrenme-öğretme sürecine
5. e-değerlendirmeye
6. bireysel gelişimlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Ölçme Aracı: e-Eğitmen Sertifika Programı Değerlendirme Anketi

Sertifika programına katılanların görüşlerini almak amacıyla Likert tipi 32 ve açık-uçlu 9 soru olmak üzere toplam 41 sorudan oluşan bir anket hazırlanmıştır. Likert tipi sorularda, 5= Hemen hemen her Zaman, 4=Sık Sık, 3=Zaman Zaman, 2=Nadiren ve 1=Hemen hemen hiçbir zaman olmak üzere 5'li biçim kullanılmıştır. Anket hazırlanırken benzer sertifika programlarını değerlendirmek amacıyla kullanılan anketler incelenmiş (Volk & Keller, 2010; SLOAN-C, 2012; Wisconsin-Stout Üniversitesi, 2012; Oxford Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi, 2012), olabildiğince kapsamlı sorular hazırlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın kapsam geçerliğini sağlamak adına soruları, alanyazın destekli olarak hazırlanmanın yanı sıra e-Öğrenme alanında uzman 3 kişinin onayına sunulmuştur. Uzmanlardan aynı zamanda anketin görünüş geçerliği onayı alınmıştır. Anketin güvenilirliği için cronbach alpha testi kullanılmıştır. Alfa güvenirlilik katsayısı (α) =.972 olarak tespit edilmiştir.

Likert tipi sorular, “Öğretim Programına İlişkin Genel Görüşler”, “Öğretim Programının Hedeflerine İlişkin Görüşler”, “Öğretim İçeriğine İlişkin Görüşler”, “Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşler” ve “e-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler” olmak üzere beş başlık altında toplanmıştır. Ankette yer alan açık-uçlu sorular ise şu şekildedir:

1. Öğretim amacıyla teknoloji kullanımı konusunda kendinizi nasıl değerlendirirsiniz?
2. Öğrenme sürecinizde öğrenmekte zorlandığınız konu(lar) oldu mu? Yanıtınız “Evet” ise, hangi konular ve neden olduğunu düşünüyorsunuz?
3. Öğrenme sürecinde güçlük çektiğiniz etkinlik(ler) oldu mu? Yanıtınız “Evet” ise, hangi etkinlikler ve neden olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Yüz yüze öğretim süreçleri sizce ne kadar etkiliydi? Süre, içerik ve uygulama açısından değerlendirebilir misiniz?
5. Sanal sınıf süreçleri sizce ne kadar etkiliydi? Süre, içerik ve uygulama açısından değerlendirebilir misiniz?
6. Teknik anlamda zorluklarla karşılaştınız mı? Yanıtınız “Evet” ise, sizi en fazla rahatsız eden teknik sorun(lar) ne idi?
7. Öğretim süreci boyunca en öğretici bulduğunuz etkinlik(ler) hangileri idi?
8. Bu programı geliştirmek ve farklı beklentileri karşılamak adına neler yapılabilir? Önerileriniz nelerdir?
9. Bu program diğer öğretim üyelerine/elemanlarına da önerir misiniz? Neden?

Veri Analizi

Bu araştırmanın doğası gereği verilerin analizinde hem nicel hem de nitel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Nicel verilerin analizinde, ortalamadan yararlanılmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi yaklaşımıyla analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek’e (2008) göre içerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bir başka deyişle içerik analizi yoluyla verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı gerçekleri ortaya çıkarma amaçlanmaktadır. İçerik analizi, dokümanlardan elde edilen nitel araştırma verilerinin işlenmesinde (1) verilerin kodlanması, (2) temaların bulunması, (3) kodların ve temaların düzenlenmesi ve (4) bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada kullanılır. Bu kapsamda, e-Eğitmen sertifika programına kayıtlı ve bu çalışmaya katılan bireylerin, açık uçlu sorulara verdikleri cevapların ardındaki kavramlar ve bu kavramlar arasındaki ilişkiler, kodlama yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak araştırmacılar tarafından belirlenen kavramlara göre tümevarımcı yaklaşıma göre kodlama yapılmış ve bu bağlamda temalar elde edilmiştir. Daha sonra veriler dü-

zenlenmiş, temalara göre gruplanmış ve uygun olanları sayısallaştırarak sunulmuştur. Son olarak, elde edilen bulgular yorumlanmıştır.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında nicel ve nitel sonuçlardan elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Değerlendirme Anketi - Nicel Sonuçlar

Katılımcıların sertifika programına ilişkin beş konuda görüşleri alınmıştır. İlk bölüm öğretim programına ilişkin genel görüşleri kapsamaktadır. Bu bölümün genel ortalaması 4,4 olarak bulunmuştur. Sonuçların genel olarak sık sık ve hemen hemen her zaman aralığında çıkması son derece olumlu bir bulgudur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğretim Programına İlişkin Genel Görüşler

Öğretim Programına İlişkin Genel Görüşler	Ortalama
Programda her konu başlığı için ayrılan zaman, konunun güçlük derecesi ile uyumludur.	4,3
Bu program sonunda etkili bir e-Eğitmen olunabilir.	4,3
Program, e-öğretim ile alan bilgisini birleştirici niteliktedir.	4,3
Öğretim tasarımı, katılımcılara yeterince rehberlik edecek biçimde yapılandırılmıştır.	4,4
e-öğretimin başarılı olabilmesi için bilgisayar okuryazarlığı ve alan bilgisi ile öğretmenlik meslek bilgisinin yeterince edinilmiş olması gerekliliği ortaya çıkmıştır.	4,7
Program beklentileri karşılar düzeydedir.	4,5
Program boyunca sunulan teknik destek yeterlidir.	4,4

Bu başlık altında en yüksek sonuç farkındalık konusundaki maddede görülmektedir. Katılımcıların bu konuda bilinçlenmesi programın önemli çıktılarından biridir.

İkinci bölümde programın hedeflerine ilişkin görüşler alınmıştır, genel ortalaması 4,6 olan bölümde yalnızca katılımcıların ön bilgileri ile programdan beklentiler konusunda kaygılarının olduğu söylenebilir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğretim Programının Hedeflerine İlişkin Görüşler

Öğretim Programının Hedeflerine İlişkin Görüşler	Ortalama
Hedefler açık, net ve anlaşılır biçimde belirtilmiştir.	5
Hedefler, programın genel amacıyla tutarlıdır.	5
Hedefler katılımcıların bilgi, beceri ve motivasyon düzeylerine uygun belirlenmiştir.	4,4
Hedefler katılımcıların günlük yaşamda kullanabilecekleri becerilere odaklanmıştır.	4,5

Öğretim içeriğine ilişkin olarak genel ortalama 4,5 olarak belirmiştir, bu bölümde eş-zamanlı ve farklı-zamanlı uygulamaların artırılması beklendiği ifade edilebilir (Tablo 4).

Tablo 4. Öğretim İçeriğine İlişkin Görüşler

Öğretim İçeriğine İlişkin Görüşler	Ortalama
İçerik e-öğrenme alanı ilgili önemli konuları kapsamaktadır.	4,6
İçerik öğrenme ilkelerine göre organize edilmiştir.	4,6
İçerikte uygulamaya yönelik örneklerle yer verilerek e-öğrenme yaşantıları zenginleştirilmiştir.	4,5
İçerikte yeterince eş-zamanlı uygulamalara yer verilmiştir.	4,4
İçerikte yeterince farklı-zamanlı uygulamalara yer verilmiştir	4,4
İçerik ve sunularda yer verilen metinler katılımcıların düzeyine uygundur.	4,5
İçerik katılımcılar için anlamlıdır.	4,6
İçerikte yer alan konular öğretim hedefleri ile tutarlıdır.	4,6
Sunulan öğretim materyalleri yeterince çeşitli ve öğretici niteliktedir.	4,5

Öğrenme-öğretme sürecine ilişkin olarak ortalama 4,5 olarak çıkmıştır, sonuçlar incelendiğinde genel olarak teknik bazı sorunlar yaşandığı gözlenmektedir (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşler

Öğrenme-Öğretme Sürecine İlişkin Görüşler	Ortalama
Öğrenme-öğretme süreçlerinde önerilen uygulamalar katılımcılar tarafından kolayca uygulanabilir niteliktedir.	4,2
e-öğrenme içerik ve uygulamaları alanda kolayca gerçekleştirilebilecek yapıda sunulmuştur.	4,4
Öğrenme-öğretme süreçlerinde katılımcıların aktif olması sağlanabilmiştir.	4,3
Var olan teknik alt yapı hedeflere ulaşmayı kolaylaştırıcı niteliktedir.	4,2
Önerilen yöntem ve teknikler eğitmenlere yol gösterici niteliktedir.	4,7
Kullanılan öğretim yöntemleri katılımcıların düzeyi ile uyumludur.	4,4
Eğitmenler yeterince yol gösterici ve yardımcıdır.	4,8
Eğitmenler zamanında ve açıklayıcı dönütler vermiştir.	4,8

Son bölüm olan ölçme-değerlendirme boyutuna ilişkin ortalama yine 4,5 düzeyindedir, değerlendirmeye ilişkin etkinlikler konusunda artırımlar yapılabileceği söylenebilir (Tablo 6).

Tablo 6. e-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

e-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler	Ortalama
Programda yer verilen ölçme ve değerlendirme çalışmaları yeterlidir.	4,4
Programda yer verilen değerlendirme örnekleri yeterlidir.	4,5
Programın hedefleri ölçülebilir niteliktedir.	4,5
e-Değerlendirme için farklı teknikler önerilmiştir.	4,6

Nicel sonuçlar incelendiğinde programın neredeyse tüm boyutları ile çok başarılı bulunduğu ifade edilebilir. Ancak öneriler doğrultusunda iyileştirme ve güncellemeler yapılmaya devam edilmelidir.

Değerlendirme Anketi - Nitel Sonuçlar

Araştırmaya katılan 56 katılımcıdan öncelikle yeterlikleri açısından kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. 21 kişi kendini yeterli hissettiğini söylerken, 23 katılımcı önemli gelişmeler kaydettiğini, 8 katılımcı gelişime açık olduğunu, 6 katılımcı eksiklerini gördüğünü ifade ederken bir katılımcı yeterli zamanı ayıramadığı için istediği düzeye gelemediğini belirtmiştir. Katılımcılardan biri “*Önceleri yetersiz ve özgüvensiz fakat eğitim aldıktan sonra çok mutlu ve çok başarılı hissettim.*” derken diğeri “*Bu programa başlamadan önce bu konuda bilgili olduğumu düşünüyordum ancak gördüm ki epeyce bilmediğim varmış.*” şeklinde görüşlerini iletmiştir.

Hangi konularda zorlandıklarına ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 56 katılımcıdan 29 kişinin içeriğe ilişkin hiçbir konuda zorlanmadığı, ancak 4 kişinin “zaman ayırma” konusunda güçlükleri olduğu görülmüştür. Zorlanıldığı belirtilen konular arasında eğitim ve öğrenme konusunda kuramlar ve kavramlar (3 kişi), soru bankası oluşturma ve sınav hazırlama (3 kişi), çoklu ortam etkinlikleri (3 kişi), teknik konular (2 kişi) ve sosyal medya (1 kişi) yer almaktadır. Genel olarak farklı öğretim materyallerinin anlaşılmayan bölümleri kolaylaştırmak adına yararlı olduğu ifade edilmiştir. Farklı katılımcılar farklı öğretim etkinlikleri ile (sanal sınıf eğitimleri, video eğitimleri, uygulamalar vb.) konuyu anladıklarını belirtmişlerdir ki, bu durumda zaten uzaktan eğitimin ve eğitim içeriğinin zengin olmasının önemini ortaya çıkarmaktadır.

Katılımcıların uygulama esnasında güçlük çektiği etkinliklerin zorlandıkları konular ile oldukça paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu kapsamda özellikle yine zaman ayıramama ve uygulama süreçlerinde teknik zorluklar, sınav hazırlama ve çoklu ortam etkinlikleri oluşturma konusunda karşılaşılan güçlükler dile getirilmiştir.

Sertifika programı kapsamında e-Öğrenme süreçleri iki haftada bir, iki saat olarak yapılan yüz yüze uygulamalı etkinlikler ile desteklenmeye çalışılmıştır. Bu uygulamalara katılım hiçbir zaman yarım olmamıştır. Bunun nedeni sertifika programlarının yüz yüze oturumlarının Ankara’da gerçekleştirilmesi olabilir. Yüz yüze eğitimlerin etkisine ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde 56 katılımcının son derece olumlu dönütler verdiği belirlenmiştir. Bu katılımcılardan 28 kişi süreci her açıdan çok yararlı ve etkili bulduğunu belirtirken, 4 katılımcı sürenin daha uzun olması gerektiğini ve bilgisayar kullanımı konusunda sorun yaşayan katılımcılarla daha fazla ilgilenilmesinin yararlı olacağını belirtmişlerdir.

Sanal sınıf eğitimlerine ilişkin yöneltilen soruya 56 katılımcıdan 45’i süre, içerik ve uygulama açısından son derece olumlu ve yeterli görüş bildirirken, 7 katılımcı ise kayıtları seyretmenin yararlı olduğunu ifade etmiştir. 5 katılımcı, ders saatleri ve süreye ilişkin sorunlarını dile getirmiş ve derslerin süre olarak arttırılmasının da yararlı olabileceğini eklemiştir. Bir katılımcı düşüncesini “*e-öğrenme bağlamında olabilecek etkin derslerdir*” şeklinde ifade ederken, diğeri bir katılımcı “*Süre daha uzun, olabilir, içerik yeterli idi, Uygulamaya daha fazla zaman ayrılabilir.*” demiştir. Başka

bir katılımcı ise “*Kendi başıma öğrenme hızımı kesinlikle ikiye katlıyordum. Farklı fikirleri duymak, sizlere sorularımızı hemen sorabilme şansımızın olması çok iyiydi.*” şeklinde görüşünü bildirmiştir.

56 katılımcıdan 25’i teknik anlamda zorluklarla karşılaşmadığını belirtirken, 19 kişi ise sanal sınıf süresince ses ve bağlantı sorunu yaşadığını, farklı programları kurar ve kullanırken sorun oluştuğunu belirtmiştir. Bu konuda bir katılımcı “*Kimi zaman internet bağlantısı sorunları oldu ama genel kaliteyi etkilemedi*” derken bir diğer katılımcı “*Teknik sorun bence öğrencilerin sözel olarak derse katılmaması, sadece yazabilmesiydi*” şeklinde farklı bir bakış açısını ifade etmiştir.

56 katılımcı, öğretim süreci boyunca en öğretici bulduğunuz etkinlikler nelerdir? Sorusuna farklı yanıtlar vermiştir. Bu bulgu da katılımcıların kendi tercihleri doğrultusunda öğrenmesinin önemini ortaya koymaktadır. Katılımcılardan 14 kişi bütün etkinlikleri öğretici bulduklarını belirtirken, 33 kişi uygulamalı olan video film hazırlama, ses kaydı ve sınav oluşturma gibi etkinlikleri daha öğretici bulduklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında 2 katılımcı yüz yüze uygulamaları, 2 kişi dersin video kayıtlarını, 4 kişi izlenince oluşturmaya öğretici bulurken, diğer 4 katılımcı ise proje oluşturma etkinliği ile tüm bilgileri edindiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan programın gelişmesine yönelik farklı öneriler gelmiştir. Bu öneriler aşağıda listelenmiştir:

- Daha çok uygulama yapılması
- Daha fazla örnek sunulması
- Ders sayısının artırılarak ders süresinin daha uzun olması
- Programda içeriğin zenginleştirilmesi ve farklı konular için sürekliliğinin sağlanması
- Mikro öğretim uygulamaları yapılması
- Hatırlatma mesajları gönderilmesi
- Düzeylere göre grupların farklılaşması
- Öğrenci sayılarının daha az olması
- Çevrimiçi destek alınabilecek bir yapı oluşturulması
- Forum ve sanal sınıfların öğrenciler tarafından daha etkili kullanılması
- İleri düzey uygulamalar için yeni bir program açılması

Son olarak 56 katılımcının 52’si e-öğretmen sertifika programını diğer öğretim elemanlarına kesinlikle önerceğini belirtirken, 4 katılımcı bu konuya ilişkin soruyu yanıtsız bırakmıştır.

4. Tartışma

e-Eğitmen sertifika programı alan yazında TPACK olarak tanınan Teknoloji, Pedagoji ve İçerik Bilgisi (Technology, Pedagogy, Content Knowledge) çatısına uygun olarak geliştirilmiş ve katılımcılara e-Öğrenmenin en önemli boyutları olan teknoloji, pedagoji ve içeriği bir potada nasıl eritebilecekleri konusunda bilgi, beceri, tutum ve deneyim kazandırılmaya çalışılmıştır. Bu araştırma, Türkiye’de ilk kez uygulanan böyle bir sertifika programının katılımcılarının memnuniyetini ortaya koymuştur. Bu tip sertifika programları ülkemiz için bir ihtiyaç haline gelmiştir. e-Eğitmenlerin eğitilmesi yalnızca eğitmen ya da öğretim elemanları için bir hizmet içi eğitim olarak düşünülmemelidir, bankacılık, savunma, iletişim gibi uzaktan eğitim hizmeti alan ve sunan tüm kurumların ve eğitimcilerinin başvurabileceği bir çözüm olarak ele alınmalıdır. Koh ve Divaharan (2011) tarafından yapılan çalışma da bu araştırmayı desteklemektedir.

Bu araştırma kapsamında ele alınan ve eğitmenlere uzaktan öğretim deneyimi kazandırma amacıyla düzenlenen sertifika programı, programa kendi istekleri ile katılan çoğu üniversite ya da bir öğretim kurumuna mensup olan 208 kişi ile yürütülmüştür. Bu nedenle sertifika programına ilişkin öğrenme çıktıları, farklı alanlarda çalışan ve uzaktan öğretim süreçlerinde rol alan farklı yaş düzeylerinden katılımcılar açısından da gözlenmelidir. Ayrıca yapılan uygulama açık-kaynak kodlu yazılımlar ve bu yazılımların iletişim ve bilgi paylaşımı amacı ile sunduğu olanaklar ile sınırlıdır, bu açıdan gelecekteki çalışmalarda farklı yazılımların ve teknolojilerin olası etkilerini de araştırılabilir.

Programın önemli bulgularından birisi, bu tür bir eğitime olan gereksinimin karşılık bulması, katılımcıların bu konuya ilişkin farkındalıklarının artması ve programın beklentilerini karşılama yönündedir. Programın hedeflerinin katılımcılar tarafından anlaşıldığı ancak önbilgileri ile tutarlılığı açısından çekinceleri olduğu görülmektedir. Katılımcıların daha çok eş zamanlı ve farklı zamanlı uygulama beklentisi içinde olduğu görülmektedir. Benzer şekilde değerlendirmeye ilişkin etkinliklerin de artmasını bekleyen katılımcıların zaman zaman da teknik problemler yaşadıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcıların yeterlilikleri açısından kendilerini değerlendirmelerinde eksiklerini gördüklerini ve yarısının önemli gelişme kaydettiğini ifade ettiği görülmektedir. Yarım fazla katılımcı içerikle ilgili sıkıntı yaşamadığını dile getirmiştir. Kuramlar ve kavramlar, sınav oluşturma gibi konularda 3 kişi sıkıntı yaşadığını ifade etmiştir. Sıkıntı yaşanan içeriklere paralel uygulama sıkıntıları da görülmüştür. Genel olarak içerik ve uygulama açısından yeterli ve olumlu bulunan programın süresi 4 katılımcı için kısa gelmiştir.

Programın uygulanma sürecinde katılımcılar zaman zaman teknoloji kullanımı konusunda zorlanmış ve teknik problemler yaşamıştır, ancak bu durumun süreci olumsuz yönde etkilemediği görülmüştür. Araştırma sonuçlarını genel olarak yorumlamak gerekirse katılımcıların uzaktan öğretim konusundaki alan bilgisi ve deneyimin ne kadar

önemli olduğunun farkına varmış olmaları, bu konuda kişisel gelişim ihtiyaçları olduğunu hissetmeleri ve bu durumu ifade etmeleri son derece olumlu bulgulardır. Katılımcıların sürece ilişkin olumlu dönütlerinin de ötesinde ileriye yönelik beklentileri açısından daha fazla uygulama talepleri de programın başarısını ve gerekliliğini göstermektedir.

5. Kaynakça

- Anderson, T. (2008). Towards a Theory of Online Learning. In Anderson, T. (Ed.) The Theory and Practice of Online Learning (2. Baskı). AU Press: Athabasca University. [Online]: http://cde.athabasca.ca/online_book/pdf/TPOL_book.pdf adresinden 5.10.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Arends, R. (2008). Learning to teach. NY: McGraw-Hill Education.
- Gülbahar, Y. (2012). e-Öğrenme (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Hu, D. ve Potter, K. (2012). Designing an effective online learning environment. [Online]: <http://www.seenmagazine.us/articles/article-detail/articleid/2000/designing-an-effective-online-learning-environment.aspx> adresinden 08.08.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Koh, J. H. L. & Divaharan, S. (2011). Developing Pre-Service Teachers' Technology Integration Expertise Through The TPACK-Developing Instructional Model. Journal of Educational Computing Research, 44(1), 35-58.
- Moore, M. G. ve Kearsley, G. (2005). Distance Education: A Systems View (2. Baskı). USA: Wadsworth Publishing.
- Oxford Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi. (2012). Effective Online Tutoring. [Online]: <http://www.conted.ox.ac.uk/courses/details.php?id=X990-1&Category=100> adresinden 08.08.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Palloff, R. M. ve Pratt, K. (2001). Lessons from the cyberspace classroom: The realities of online teaching. USA: Jossey-Bass Inc.
- Schneckenberg, D. (2010). Overcoming barriers for eLearning in universities—portfolio models for eCompetence development of faculty. British Journal of Educational Technology, 41(6), 979-991.
- SLOAN-C. (2012). SLOAN-C Online Teaching Certificate. [Online]: <http://sloanconsortium.org/certificate> adresinden 28.09.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Stephenson, J. (Ed.). (2001). Teaching ve Learning Online: Pedagogies for New Technologies. Great Britain: Biddles Ltd.
- UNESCO. (2011). ICT Competency Framework for Teachers. [Online]: <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002134/213475E.pdf> adresinden 08.08.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Varvel, V. E. (2006). Online Instructor Competencies. Pointers & Clickers, 7(6). [Online]: http://www.ion.uillinois.edu/resources/pointersclickers/2006_11/CompPointer.pdf adresinden 08.08.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Volk, B. & Keller, S. A. (2010). The “Zurich E-Learning Certificate”: A Role Model for the Acquisition of eCompetence for Academic Staff and an Example of a Practical Implementation. European Journal of Open, Distance and E-Learning, 1. [Online]: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/EJ911750.pdf> adresinden 5.10.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Wisconsin-Stout Üniversitesi. (2012). E-learning and Online Teaching Graduate Certificate. <http://www.uwstout.edu/soe/profdev/elearningcertificate.cfm> adresinden 08.08.2014 tarihinde erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Purpose

For enhancement of quality and achievement in e-learning, instructors, who are possessing active roles in e-learning and wanting to support instructional processes with technology, have to be equipped with up-to-date information, skills and values for effective integration of technology into education. Therefore, in order to ensure the desired level of development, professional development opportunities should be provided to instructors. Under the light of these facts, for providing such an opportunity to instructors who want to take advantage of technology in distance education or traditional education, “e-Instructor Certificate Program” is organized. The purpose of this research study is to investigate to what extend the “e-Instructor Certificate Program” meet the expectations and successful. In accordance to evaluate the program, survey method is used, and opinions about the program have been obtained by means of a questionnaire including open-ended questions.

Method

For this research study, survey method was used to gather both qualitative and quantitative data for in depth understanding of the phenomenon. During 2011-2012 academic years, four groups and a total of 208 participants were trained for three months. Among these participants, 143 were found to be successful and certified. Among certified participants, 56 volunteers who filled out the questionnaire were formed the sample for this case study. In the framework of this research study, participants’ opinions about education program, learning outcomes of the program, instructional content, teaching-learning process, e-assessment and individual professional development were elicited through a questionnaire. The questionnaire, having a total of 41 questions, was composed of 32 likert-type and 9 open-ended questions.

Results

According to results, instructors’ opinions about curriculum, content, instruction process, and e-Evaluation ($X \geq 4,4$) were found to be positive in general. Nevertheless, improvements and updating according to suggestions (tasks, samples, number of courses, content, messages, online support etc.) were recommended. One of the important findings of this research was the rise of awareness among instructors about their inefficiencies related to the use and integration of technology into e-Learning processes. Realizing the gap for fulfilling the effective use of technology in distance education process, instructors set really distinct expectations for themselves. Thus, another important finding was the high level of satisfaction at the end of the program based on their expectations of the program. The participants also declared their expectations about more asynchronous and synchronous learning activities and further advanced certification in terms of instructional design and e-content creation. Obstacles faced during the teaching-learning process were mainly based on pedagogical and technical aspects.

Discussion and Conclusion

e-Instructor certificate is developed in a context of TPACK (Technology, Pedagogy, Content Knowledge) and participants were trained to be donated with necessary information, skills and values to become effective e-instructors. Adaptation of pedagogical knowledge into technology-rich environments together with sufficient technology literacy is the key factors in delivering

e-Learning. Although the instructors might have a very good content knowledge, providing students with rich and high quality e-content for students is another important aspect of the process. Hence, e-Instructor certification program is a first attempt in Turkey and the results revealed the necessity and importance of such training for possible instructors of all ages.